

proplieri de temelile literare care vă sînt dragi.

— Am fost întotdeauna, deși mi se reproșează uneori acest lucru, un mare sentimental.

Dar sentimentele de dragoste, de simpatie, de admirație, chiar exacerbate fiind, am încercat să le trec printr-un filtru rațional; am acceptat să iubesc, să admir sau să urăsc, dar am vrut să știu de ce iubesc, admir sau urăsc.

— **Din cele ce-mi spuneți, înțeleg că savoarea, carnea, umoarea replicilor sînt ale sentimentului, ale afectivului și afectuosului care e Dan Tărchilă. Dar ce vizați, ce urmăriți, care sînt subtextul și contextul piesei pe care ne inchipuim a-mindoi că o scrieți?**

— Am abordat motivul **Tineretii fără bătrînețe...** din punct de vedere contemporan. Azi, știința începe să argumenteze o ipoteză din ce în ce mai răspîndită, cum că în alte sisteme planetare, în altă parte a universului, timpul curge altfel decît aici pe Pămînt. Noi am „rezolvat” această ipoteză impecabil din punct de vedere moral, în basmul românesc amintit, pentru că am inclus întoarcerea lui Făt-Frumos pe Pămînt, ca să povestească oamenilor ce a trăit, ce a văzut el în alte lumi. Nu s-a mulțumit să descopere un adevăr, mai important a fost să se întoarcă — și asta cu orice pret — și să arate oamenilor adevărul acela...

Că oamenii l-au înțeles sau nu, asta e cu totul altceva... poate că Făt Frumos s-a întors prea devreme, dar, oricum, experiența lui a rămas... Eu reiau acea experiență a personajului de basm și o transpun în lumea noastră, care are mult mai multe date și posibilități de demonstrare a acestui adevăr... de basm.

Mînmnat rămîne că acest om, după o experiență excepțională, s-a întors înapoi acasă, pe Pămînt, renunțînd la toate.

Întîmplarea cu iepurele vinat în Valea Plîngerii este o intervenție a elementului terestru, uman, care face explicabilă întoarcerea dintr-o viață veșnică și neumbrită de vreo suferință, fără să o pună în seama personajului. Dar personajul se înloace din proprie voință.

Deci, viziunea este contemporană, nu neapărat a mea, personală, pentru că fiecare dintre noi, cei care scriem, ne integrăm unei viziuni generale contemporane, sîntem purtătorii ei de cuvînt, și nu sîntem originali decît în măsura în care societatea noastră este originală...

— **Deci, dramaturgul Dan Tărchilă, cunoscut prin piesele sale istorice sau de inspirație mitică, este contemporan, prin aspirații, contemporanilor săi.**

— Da. Cel puțin, încercăm să fim contemporani cu contemporanii noștri. De aceea, te rog să consemnezi amărăciunea mea pentru felul cum sînt privite uneori încercările mele — așa cum s-a întîmplat chiar în această revistă, atunci cînd a acceptat să publice un articol care a jignit nu numai realizarea, ci și intențiile piesei mele.

— **Întreb acum ca simplu reporter : pe cînd o antologie realizată chiar de dumneavoastră, printr-o selecție operată într-o cantitate „reproșabilă” de mare de texte ?**

— Antologia nu o voi putea face decît după ce voi scrie textul de care ți-am vorbit și altul pornit de la celebra baladă **Miorița**.

E o tentativă extrem de dificilă, tentativa aceasta...

Poate că, dintre cele 60 de piese, voi realiza o selecție de 10—12, cu care să mă prezint în fața publicului cu fruntea sus.

— **Succes ! Mult succes, Dan Tărchilă !**

Paul Cornel CHITIC

telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“

Deși cu mare întîrziere — de care **FAIMA** se face răspunzătoare — consemnăm consistentul număr 12/1983 al revistei băcăoane „Ateneu”, consacrat aproape în întregime teatrului. Dintre numeroasele articole cuprinse în sumar, am reținut editorialul „Teatrul — educație patriotică, revoluționară”, suita de opinii grupate sub

genericul „Patrimoniul dramaturgiei naționale — din bibliotecă pe scenă” (semnatori : Virgil Brădățeanu, Sorina Bălănescu, Maria Vodă Căpușan, Constantin Cubleşan), colocviul „Regizorul, ideolog și pedagog al teatrului” (participanți : Aureliu Manea, Szombati Gille Otto, Nicolae Scarlat, Dan Stoica),

piesa într-un act Jocul umbrelor de Daniel Tei, o consistentă secțiune privind cartea de teatru, opinii despre dramaturgie și critica de teatru, o scrisoare inedită, adevărată profesiune de credință a regretatului Ștefan Ciubotărașu ș.a.m.d. Într-adevăr, foarte interesant număr ●

(continuare la p. 81)

vorbă de o lume imorală, sau amorală. Caragiale are în vedere o lume adulterină — căci aproape nimeni nu stă pe locul său aici, aproape fiecare are un ce în ograda altuia : unii sînt în garda civică, fără să fie neapărat guarzi, decît de-o noapte, Rică e angajat, dar și student, dar, și jurnalist (o structură adulterină mai complexă), nea Nae o avea el moletiere, dar curiozitatea îl face să fie și altceva, atoateștiutoriu, rezon, Spiridon visează adultere (de !), ca să nu mai vorbim de jocul la care au consimțit Veta și Chiriac ! să compătimizească împreună. Caragiale schimbă accentele (zicem noi), obținînd un comic savuros : nu soțul e gelos peste măsură, ci amantul, că dumnezei cîcă la „Union”, cu un mațe-fripte... Iar Veta se dezvinovățește mai abitir în fața amantului, nu în fața soțului ! Și în acest timp ceasul de la stabiliment numără orele.

În *Noaptea cabotinilor*, timpul nu curge, s-a coclit, stă. Nici „acțiunea”, în consecință, nu e palpitanță. Ce se întîmplă e un veșnic strigăt de acuzare, de persiflare. Sau de autoînvinovățire. Aici regizorul ar trebui să fie atent la „distribuirea” tonurilor. Contează mai puțin că un frate a atentat la onoarea de familist a altui frate — fiindcă nimeni nu mai ține la onoare. Contează mai puțin pîlpîirile unor mocnite conflicte și „luările de piept” ce se pot solda cu un firicel de singe fraternal șiroind pe o tîmplă ! În fond, e reluat mitul lui Cain și Abel, la o altă scară : fratele nu mai este ucis, ci anihilat, ca să nu-ți incurce viața. Și drama, sau tragedia celui scos din societate este că n-a murit. El este deci lipsit și de o viață reală, și de o moarte adevărată. El nu poate fi nici o neagră aducere-aminte, care să-i tulbure visele fratelui ce l-a înjunghiat. E o familie în care toți sînt pînă la urmă nimeni nu are curajul să-i ia altuia soția, pentru un gram de cucută turnat (ingenunchiat !) în ureche. Conflictete, deci, nu scapără ! Ele mocnesc, fiindcă și conformația protagoniștilor e din iască, nu din cremene. Această colonie de ciuperca lîncește își confecționează o viață fără prea mare ură, fără prea mare iubire... Și cu cît mai multă spaimă condimentată. Spaimă — fiecare de sine însuși, în primul rînd. Răul e în ei, nu în afara lor. Oricum, ei nu înfruntă nici un Rău ! Se prefac. Pentru asta și sînt cabotini, fiindcă joacă totul în fals. De aceea, greșeala cea mai mare a unui regizor ar fi să-i ia în serios pe cei care joacă rolurile unor apostoli ai adevărului și dreptății, ai Binelui. Aceștia sînt cabotinii cei mai autentici. Revolta lor e culmea cabotinismului (!). Vehemența cu care unul își urlă adevărurile, fără să facă nimic faptic, fiind așa încă de la ridicarea primei cortine și rămînînd astfel și după căderea ultimei cortine, ni-l arată ca pe un specimen cumplit de avid de putere — de o putere cu care nu vrea să se salveze pre sine din marasm, sau pre alții, ci să-i bage și mai adînc pe alții cu nasul în mizeria morale, umilindu-i. Toată aura etică pe care și-o potrivește pe cap unul dintre frați nu e altceva decît o ticăloasă manevră a voinței sale de putere. A scrie despre cîini și a vorbi despre oameni, a lua bani pe vorbe în care nu crezi, a te drapea în preafînțeleapta forță a unui Buddha (de o perfecțiune supraomenească) este cel mai abject fals și denotă o ființă extrem de slabă... Guga a intuit această dimensiune a escrocheriei așa-ziselor suflete tari și în *Noaptea cabotinilor* a creionat o asemenea gloabă ce mi se pare esența cabotinului perfect. Acest Buddha are toate datele perfecțiunii, lasă el să se înțeleagă, dar noi vedem că autorul l-a scutit de un lucru esențial, care-l dă peste cap ca pe-o jucărie de bîlci, cu plumb : Guga l-a croit cu urechi mici : ori Buddha, boieri dumneavoastră, are altfel de urechi.

Miercuri, 4 ianuarie '84
dîmîneața

telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“

(Continuare de la p. 32)

Teatrul Dramatic Bacovia din Bacău a prezentat de curînd două premiere : Bătrîna și hoțul de Viorel Savin (regia și scenografia : Mircea Marin) și Nepoții lui Plautus de Ion D. Sirbu (regia : Mircea Marin, scenografia : Gloria Iovan). Sînt în pregătire Comedie provincială de George Genuiu (regia : I. G. Russu) și Clandestin prin Europa

de Ion Bălan și Dumitru Pislaru (regia : Anca Ovanez-Doroșenco). ● Editura „Meridiane“ a trimis în librărie cartea lui Constantin Măciucă Viziuni și forme teatrale. ● Semnalăm cu satisfacție fenomenul apropiertii de teatru a unor scriitori și critici literari. Astfel, în „România literară“ din 2 februarie 1984, Ștefan Augustin Doinaș, referindu-se la dramatur-

gia lui Iosif Naghiu, semnează articolul „Bucătăria de vrăjitoare a istoriei“, iar Eugen Simion semnează un eseu despre teatrul lui Teodor Mazilu ● Naționalul bucureștean are în pregătire spectacolele D'ale carnavalului de I. L. Caragiale și Viscol și flori de Platon Pardău, ambele în regia Sandei Manu, A douăsprezecea noapte de Shakespeare și O clipă a

(continuare la p. 90)

„România literară”, 52/1982; *Mihail Ungheanu — Boul și vițeii*, în „Lucefărul”, 46/1982.

„Iată că avem în mijlocul nostru un nou suflet polemic, o nouă undă ironică, o nouă vedere asupra stării de a fi. Ea se întruchipează, în opinia noastră hămesită de dor de ris sănătos, în spiritul strălucit al lui Ion Băieșu. (...)

Încurajat pe drept și pe bunul-simț triumfător al lumii noastre, I.B., sint convins, ne-ar putea arăta o nouă măreție a risului. El ne-o și arată. Unii dintre noi, stingheri încă, au și început să ridă cu sfială, cum ride copilul cu sfială când vede pentru prima oară un lucru al naturii.

Minciunile lui Băieșu ne merg la inimă și ne-o spală”.

Nichita Stănescu

„Capacitatea de a face dramatic banalul mi se pare principala calitate a autorului, pe care îndrăznesc să i-o apreciez înaintea umorului. Băieșu simte o specifică atracție spre existențele mediocre, cărora știe să le găsească uneori semnificații emoționante, tot așa cum se pricepe să le zugrăvească”.

Marius Robescu

„Hazul lui Băieșu e de o rară savoare și în aceeași vreme de o rară ascuțime de spirit usturătoare la care se adaugă sinceritatea observației și catifelarea cinismului. Spre deosebire de Mazilu, al cărui umor este mai ales uscat și con-

struit, prin excelență cerebral, umorul lui Băieșu este expresia unui talent robust, gilgiitor, respirind într-un univers de optimism funciar. «Răutatea» satirei lui Băieșu izvorăște dintr-o mare dragoste și e, tot timpul, nu amendată, dar susținută de robustețea căldurii unei naturi generoase. Așa este și Băieșu omul, un personaj generos și cald, un generator continuu de umor, un pamfletar în continuă vervă, natura umorului lui Băieșu este, poate, cea mai profund românească din literatura noastră actuală”.

Dinu Săraru

„Băieșu ride în hohote, mai ales când înfilnește prostia, boală care, uneori, sare gardul și-n grădina cui nu-ți vine să crezi. Unii cred că gluma care, la Băieșu, ia forme bulversante, mergind de la tragerea pe sfoară pînă la tragerea, iluzorie, pe roată, merită a fi practică numai pe spinarea adversarilor. Băieșu știe, însă, că omul nu-i născut numai să ridă de alții, ci de multe ori și de el însuși. Glumind, cu toții trecem mai înalți prin viață, inclusiv Băieșu, care se uită spre un om de 1,90 m ca spre Virful Omul. Ceea ce mă incurcă la Băieșu — trăsătură înfilnită la toți dramaturgii cu pecete de ceară curată — e faptul că în dedesubtul fiecărei glume, simț distilându-se o tristețe fină. Risul se împletește cu un bob de durere — și nu-i aceasta, oare, masca teatrului din toate vremurile?”

Fănuș Neagu

telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“

(Continuare de la p. 81)

fost al meu de Anna Habek-Adameck, ambele în regia Ancăi Ovanez-Doroșenco, precum și Marea de Edward Bond, în regia lui Horea Popescu ● În Editura „Eminescu”, a apărut volumul de teatru Dansul tinerilor lupi de Sorana Coroamă-Stanca ● După o perioadă de relativă încetinire a ritmului premierei, iată un adevărat bombardament de informații privitoare la viitoarele spectacole, aflate în pregătire: La Teatrul Național din Tirgu Mureș (secția română), după Viața e ca un vagon? de Paul Everac (regia: Raluca Iorga-Mîndrîlă, scenografia: Kémény Arpad), va urma o sârbătoare princiară de Teodor

Mazilu (regia: Ioan Cristian, scenografia: Ana Tamaș Kelemen), în vreme ce secția maghiară pregătește O chestiune de onoare de Mehes György (regia: Hunyádi Andras; scenografia: Kémény Arpad). ● Teatrul Mic va prezenta în premieră pe țară piesa Cerul instalat deasupra noastră de Ecaterina Oproiu, în regia Cătălinei Buzotianu, cu Valeria Seciu și Ștefan Iordache ● La Teatrul Național din Craiova, viitoarele premiere anunțate sint: Un suflet romantic de Tudor Popescu (regia: Mircea Cornișteanu; scenografia: Vasile Buz), Omul care a văzut moartea de Victor Eftimiu (regia: Petre Gheorghiu-Dolj; scenografia: Vasile

Buz), Ex de Aldo Nicolaj (regia: Carmen Gentimir; scenografia: Viorel Penișoară-Stegară) și Domnița Lacrimă-furată de Dan Tărchilă (regia: Valentina Balogh, scenografia: Vasile Buz) ● După recenta premieră cu Hai, c-a fost draguț de Paul Everac și Mădălina Stănescu (regia: Mihai Radoslavescu; scenografia: Emil Moise-Szalla), Teatrul „A. Davila” din Pitești pregătește D-ale carnavalului de I. L. Caragiale (regia: Mihai Lungheanu; scenografia: Aliona Stancu) și Dragostea la Madrid de Lope de Vega (regia: Costin Marinescu; scenografia: Mihaela Dinu-Pițigoi) ● Recent, la Tea-

(continuare la p. 95)

pecte profunde, grave, esențiale, perene. Nu o dată, opere ce păreau a supraviețui doar prin faimă își recapătă sub pana Alice Voinescu demnitatea. Explorându-le universul, autoarea aduce la lumină, revelează scinteieri mai puternice, mai fascinante decât cele tradiționale. Demersul de restaurator ce restabilește culorile inițiale este întrecut de cel al descoperirii unor valori ignorate. „Nuielușa magică” se dovedește a fi conștiința modernă, critică și creatoare totodată, perspectiva filozofică a autoarei.

Fiecare pagină a „Întîlnirilor cu eroi din teatru și literatură” comunică, odată cu erudiția și altitudinea spirituală ale autoarei, fiorul unei tensiuni emoționale reale. Fiecare lucrare cucerește prin simplitatea gândului și a formulării, izvorită din profunzimea meditației și vibrația sufletului. Lirismul Alice Voinescu nu este un ornament, o modalitate de a capta bunăvoința cititorului. El țîșnește din trăirea artei și din credința adîncă în misiunea ei modelatoare. Artă este considerată de Alice Voinescu domeniul prin excelență al problemelor de conștiință care, ele, asigură supremația omului. Artă este pentru comentatoarea dramei antice calea unei trăiri superioare prin forța cu care este întreținut idealul absolutului. În opera exegetei lui Montaigne, demersul critic apare ca o „analiză care despică, cunoaște, dar și tămăduiește”, ca o „regăsire”, „regenerare a puterii creatoare a duhului”. Apelînd la argumente raționale, la categorii intelectuale, Alice Voinescu este mereu atentă să nu strice „corola de minuni”, să transmită, alături de intenții, idei, gânduri artistice limpezi — inefabilul operelor, misterul creației și al vieții.

Aș încheia cu cîteva considerații privind cronicile de teatru ale Alicei Voinescu. Acestea ne apar nu numai interesante, ci, sub multe aspecte, chiar exemplare. Este adevărat, cum s-a observat, cronicile dramatice sînt orientate de un spirit mai conservator decît eseurile despre

clasiți. Dar și în aceste cazuri Alice Voinescu evită tonul apodictic și supune meditației cititorului autoritatea argumentelor consacrate. Categorie, unele dintre judecățile ei de valoare s-au dovedit mult prea generoase. Dar toleranța, spiritul comprehensiv, asociat fineței esențiale, pun pe gînduri. Ele par adesea superioare exercitării unei critici judecătorești, oricît de dreaptă și necesară ar fi acestea.

Ceea ce m-a impresionat întotdeauna la Alice Voinescu este faptul că, în articolele consacrate actualității teatrale, spectacolul vieții este cel ce prezidează considerațiile despre spectacolul artei, și nu invers; comentînd o piesă sau alta, o montare sau alta, ea face drumul deductiv de la probleme morale, filozofice și sociale arzătoare, la reflectarea lor în artă. Ceea ce este, trebuie să recunoaștem, o perspectivă superioară, atotcuprinzătoare.

Cert, trecerea timpului nu a afectat aceste pagini de publicistică, pentru că ele beneficiază de o puternică și rafinată, în același timp, „structură de rezistență”. Izvorăsc dintr-un solid sistem de idei morale și estetice, expuse și valorate limpede, riguros, coerent și incitant. Alice Voinescu caută mereu, dincolo de aparențe, esențe, și dincolo de platitudini cotidiene, sensuri adînci, mesaje apte să modeleze oameni superiori.

Cronicile la care ne referim sînt demne de atenție prin puternica lor adresă către cititor, prin apelul lor la problematica cea mai fierbinte a actualității, prin corelarea subtilă a faptelor artistice cu aspirațiile publicului.

Consider „Întîlnire cu eroi din literatură și teatru” de Alice Voinescu un eveniment editorial, așa cum întîlnirea cu Alice Voinescu este un eveniment spiritual. Să fim recunoscători pentru acest dar Editurii „Eminescu”, lui Valeriu Răpeanu și autorului restituirii, Dan Grigorescu.

Natalia STANCU

telex-„teatrul” ● telex-„teatrul” ● telex-„teatrul”

(Continuare de la p. 90)

trul Dramatic din Baia Mare, au avut loc trei premiere: Chirița în provincie de Vasile Alecsandri (regia: Cornel Mititelu); scenografia: Ion Bădilă), Omul care a văzut moartea de Victor Eftimiu (regia: Mircea Graur; scenografia: Florin Harasim)

și între patru ochi de Aleksandr Ghelman (regia: Ion Deloreanu; scenografia: Florin Harasim). Alte spectacole în pregătire, la același teatru: Inocentul de Cristian Munteanu, O casă onorabilă de Horia Lovinescu și Peripețiile bravului soldat Svejk, dramatizare de Jean

Grosu, după romanul lui Hasek ● Două expoziții de caricatură au fost deschise în holarile teatrelor din Capitală: la Teatrul „Nottara”, expoziția de caricaturi a actorului Horațiu Mălăele, iar la Teatrul Mic, expoziția arhitectului Virgil Luscov.

FAIMA